

Cekos In Ekspert

На основу члана 112. став 1. тачка 2. Устава Републике Србије, доносим

УКАЗ

О ПРОГЛАШЕЊУ ЗАКОНА О БЕСПЛАТНОЈ ПРАВНОЈ ПОМОЋИ

Проглашава се Закон о бесплатној правној помоћи, који је донела Народна скупштина Републике Србије, на Трећој седници Другог редовног заседања, 9. новембра 2018. године.

ПР број 167

У Београду, 13. новембра 2018. године

Председник Републике,
Александар Вучић, с.р.

ЗАКОН

О БЕСПЛАТНОЈ ПРАВНОЈ ПОМОЋИ

(Сл. гласник РС бр. 87/18)

Основни текст на снази од 21/11/2018 , у примени од 01/10/2019

- изузев појединих одредби ! .

I. ОСНОВНЕ ОДРЕДБЕ

Предмет закона

Члан 1.

(1) Овим законом уређује се бесплатна правна помоћ за грађане као њене кориснике и начини њеног остваривања и пружања.

(2) Овај закон примењује се на кориснике бесплатне правне помоћи који право на бесплатну правну помоћ нису остварили према другим законима.

Циљ закона

Члан 2.

Циљ овог закона је да се сваком лицу омогући делотворан и једнак приступ правди.

Појам бесплатне правне помоћи

Члан 3.

(1) Бесплатна правна помоћ је правна помоћ коју корисник остварује без накнаде сагласно одредбама овог закона.

(2) Бесплатна правна помоћ остварује се путем бесплатне правне помоћи у ужем смислу, бесплатне правне подршке и бесплатне правне помоћи у прекограничним споровима.

(3) Бесплатна правна помоћ у ужем смислу означава се у даљем тексту овог закона само као "бесплатна правна помоћ".

Услови за пружање бесплатне правне помоћи

Члан 4.

(1) Бесплатна правна помоћ може да се пружи држављанину Републике Србије, лицу без држављанства, страном држављанину са сталним настањем у Републици Србији и другом лицу које има право на бесплатну правну помоћ према другом закону или потврђеном међународном уговору, ако:

1) испуњава услове да буде корисник права на новчану социјалну помоћ сагласно закону којим се уређује социјална заштита или корисник права на дечији додатак сагласно закону којим се уређује финансијска подршка породици са децом, као и члановима његове породице односно заједничког домаћинства, чији је круг одређен овим законима;

2) не испуњава услове да буде корисник права на новчану социјалну помоћ или на дечији додатак, али би због плаћања правне помоћи из сопствених прихода у конкретној правној ствари испунило услове да постане корисник права на новчану социјалну помоћ или на дечији додатак.

(2) Чланом породице, односно заједничког домаћинства лица из става 1. овог члана не сматра се лице против којег тражилац бесплатне правне помоћи покреће поступак заштите од насиља у породици или други поступак заштите. Приходи и имовина лица против којег се покреће поступак заштите не утичу на право тражиоца да оствари право на бесплатну правну помоћ, ако он испуњава услове прописане ставом 1. овог члана.

(3) Држављанину Републике Србије, лицу без држављанства, страном држављанину са сталним настањем у Републици Србији и другом лицу које има право на бесплатну правну помоћ према другом закону или потврђеном међународном уговору бесплатна правна помоћ може да се пружи и ако је реч о:

1) детету о чијем се праву, обавези или интересу заснованом на закону одлучује у поступку пред судом, другим државним органом односно органом јавне власти;

2) лицу према коме се извршава мера безбедности обавезног психијатријског лечења и чувања у здравственој установи или заштитна мера обавезног психијатријског лечења;

3) лицу према коме се води поступак делимичног или потпуног лишења или враћања пословне способности;

4) лицу које остварује правну заштиту од насиља у породици;

5) лицу које остварује правну заштиту од тортуре, нечовечног или понижавајућег поступања или кажњавања или трговине људима;

6) лицу које тражи азил у Републици Србији;

7) избеглици, лицу под супсидијарном заштитом или интерно расељеном лицу;

8) особи са инвалидитетом;

9) детету које је заштићено услугом смештаја у систему социјалне заштите;

10) деци и младима којима је престала услуга социјалног смештаја до навршене 26 године живота;

11) одраслим и старим лицима која су без сопственог пристанка смештена у установу социјалне заштите;

12) лицу које остварује право на утврђивање времена и места рођења сагласно закону којим се уређује ванпарнични поступак;

13) лицу које је погођено поступком принудног исељења и пресељења у складу са законом којим се уређује становање.

Појам органа јавне власти

Члан 5.

Орган јавне власти јесте државни орган, орган аутономне покрајине или јединице локалне самоуправе и организација којој су поверена јавна овлашћења.

Облици бесплатне правне помоћи

Члан 6.

(1) Бесплатна правна помоћ састоји се од пружања правних савета, састављања поднесака, заступања и одбране.

(2) Пружање правног савета је детаљно објашњење о начину и могућности решавања конкретне правне ствари пред судом, другим државним органом, односно органом јавне власти или у поступку мирног решавања спора, а које се односи на право, обавезу или интерес корисника бесплатне правне помоћи заснован на закону.

(3) Састављање поднеска је израда писмена којим се покреће поступак пред судом, другим државним органом, односно органом јавне власти или које се подноси током већ покренутог поступка (састављање тужбе, захтева, предлога, молбе, притужбе, приговора, поднесака, жалбе и другог правног средства).

(4) Заступање је свака правна радња коју на основу овлашћења за заступање пуномоћник предузима у име и за рачун корисника бесплатне правне помоћи у поступку пред судом, другим државним органом, органом јавне власти или у поступку мирног решавања спора.

(5) Одбрана је заступање осумњиченог, окривљеног или оптуженог у предистражном, истражном и кривичном поступку, који се води због сумње да је извршено кривично дело за које није предвиђена обавезна одбрана и заступање у прекршајном поступку који се води због сумње да је извршен прекршај за који је предвиђена казна затвора.

Случајеви када није дозвољена бесплатна правна помоћ

Члан 7.

Пружање бесплатне правне помоћи, иако лице испуњава услове за пружање бесплатне правне помоћи (члан 4), није дозвољено у:

- 1) привредним споровима;
- 2) поступку регистрације правних лица;
- 3) поступку накнаде штете за повреду части и угледа;
- 4) поступку пред прекршајним судом, ако за прекршај није запређена казна затвора;
- 5) поступку у коме би вредност спора била у очигледној и значајној несразмери с трошковима поступка;
- 6) поступку у коме је очигледно да тражилац бесплатне правне помоћи нема изгледа на успех, посебно ако се његова очекивања не заснивају на чињеницама и доказима које је предочио или су она супротна позитивним прописима, јавном поретку и добрим обичајима;

7) случају да постоји очигледан покушај да се злоупотреби право на бесплатну правну помоћ или неко друго право.

Пружалац, тражилац и корисник бесплатне правне помоћи

Члан 8.

- (1) Пружалац бесплатне правне помоћи је лице које је овим законом овлашћено да пружа бесплатну правну помоћ и које је према овом закону уписано у регистар (члан 16. ст. 1. и 3. - у даљем тексту: пружалац).
- (2) Тражилац бесплатне правне помоћи је лице које подноси захтев за одобравање бесплатне правне помоћи (у даљем тексту: тражилац).
- (3) Корисник бесплатне правне помоћи је лице које је остварило право на бесплатну правну помоћ и коме се она пружа (у даљем тексту: корисник).

Пружаоци

Члан 9.

- (1) Бесплатну правну помоћ пружају адвокатура и службе правне помоћи у јединицама локалне самоуправе.
- (2) Удружења могу пружати бесплатну правну помоћ само на основу одредби закона који уређују право азила и забрану дискриминације.
- (3) Бесплатну правну помоћ у име удружења пружају адвокати.
- (4) Бесплатну правну помоћ у служби правне помоћи у јединици локалне самоуправе или у име удружења могу пружати дипломирани правници, само у оквиру овлашћења која су дипломираним правницима одређена законом којим се уређује одговарајући поступак.
- (5) Пружаоци бесплатне правне помоћи, а удружења у оквиру циљева због којих су основана, могу да пружају опште правне информације и попуњавају формуларе, као облике бесплатне правне подршке.
- (6) Јединица локалне самоуправе може организовати заједничку службу бесплатне правне помоћи са другим пружаоцем, у оквиру овлашћења која су тим пружаоцима поверена овим законом, али не може на њега пренети пружање бесплатне правне помоћи у потпуности.

Основна начела пружања бесплатне правне помоћи

Члан 10.

Бесплатна правна помоћ заснива се на:

- 1) једнакој доступности права на бесплатну правну помоћ, без дискриминације пружаоца, тражиоца и корисника, и омогућавању приступа објектима у којима се пружа бесплатна правна помоћ;
- 2) очувању интегритета поступка у оквиру којег се пружа бесплатна правна помоћ;
- 3) савесном, професионалном и независном поступању пружаоца и поштовању достојанства пружаоца, тражиоца и корисника;
- 4) усмерености на стварне потребе корисника и праћење његових потреба;
- 5) подстицању развоја општег правног информисања и саветовања о коришћењу права на бесплатну правну помоћ;
- 6) подстицању на мирно решавање спорова;
- 7) делотворности, економичности и одрживости пружања бесплатне правне помоћи;

- 8) коришћењу и побољшању постојећих професионалних потенцијала за пружање бесплатне правне помоћи;
- 9) подстицању сарадње између пружалаца;
- 10) заштити података о личности;
- 11) јавности рада (управљања, руковођења, одлучивања) на пружању бесплатне правне помоћи;
- 12) контроли и побољшању квалитета пружања бесплатне правне помоћи и праћењу начина и исхода пружене бесплатне правне помоћи.

Облици бесплатне правне подршке

Члан 11.

- (1) Бесплатна правна подршка састоји се од пружања опште правне информације, попуњавања формулара, састављања јавнобележничке исправе и посредовања у решавању спорова.
- (2) Општа правна информација јесте информација о уређењу неке правне области, правном положају корисника у конкретној правној ствари, субјекту и начину одлучивања о појединачном праву, обавези или интересу заснованом на закону, пред судом или другим државним органом односно органом јавне власти, о правилима и о висини трошкова поступка који се не односе на поступак пред судом у конкретној правној ствари, могућности мирног решења спора, начину извршења одлуке, о разлозима и условима за покретање управног поступка и поступка који се покреће уставном жалбом и о условима и поступку остваривања права на бесплатну правну подршку.
- (3) Попуњавање формулара је помоћ у уношењу података о кориснику, које попуњава пружалац, а потписује корисник.
- (4) Посредовање у решавању спорова је свака радња коју, према закону којим се уређује посредовање у решавању спорова, предузима посредник.
- (5) Састављање јавнобележничке исправе је састављање јавнобележничких записа и јавнобележничких записника.

Пружаоци бесплатне правне подршке

Члан 12.

- (1) Пружаоци бесплатне правне подршке јесу јавни бележници, посредници и правни факултети.
- (2) Јавни бележници састављају јавнобележничке исправе у оквиру овлашћења одређених законом којим се уређује јавно бележништво.
- (3) Посредници посредују у решавању спорова у оквиру овлашћења одређених законом.
- (4) Правни факултети пружају опште правне информације и попуњавају формуларе.
- (5) Пружаоци бесплатне правне подршке не смеју да пружају бесплатну правну помоћ.

Доступност бесплатне правне помоћи и подршке

Члан 13.

- (1) Општа правна информација, попуњавање формулара, као и бесплатна правна помоћ коју сагласно овом закону пружају удружења (члан 9. став 2), могу се пружати и лицима која не испуњавају услове одређене овим законом (члан 4).

(2) Бесплатна правна помоћ коју пружају адвокати и службе правне помоћи у јединицама локалне самоуправе, састављање јавнобележничке исправе и посредовање у решавању спорова пружају се само лицима која испуњавају услове одређене овим законом (члан 4).

Одобравање

Члан 14.

Бесплатна правна помоћ коју пружају адвокати, изузев правног савета, као и састављање јавнобележничких исправа и посредовање у решавању спорова пружају се само тражиоцима којима се то одобри (члан 33).

Примена одредаба овог закона о бесплатној правној помоћи на бесплатну правну подршку

Члан 15.

(1) Одредбе овог закона о условима за пружање бесплатне правне помоћи (члан 4), о појму органа јавне власти (члан 5), случајевима када није дозвољена бесплатна правна помоћ (члан 7), о пружаоцу и кориснику бесплатне правне помоћи (члан 8. ст. 1. и 3), о основним начелима пружања бесплатне правне помоћи (члан 10), о савесном и професионалном поступању (члан 20), одсуству обавезе пружања бесплатне правне помоћи, изузев ако је бесплатна правна помоћ одобрена противно овом закону (чл. 21. став 1. тач. 1-3. и члан 21. став 2), о заштити података (члан 23), о организацији рада (члан 24), о садржини притужбе (члан 37), о надзору над спровођењем овог закона (члан 53) и о контроли квалитета пружања бесплатне правне помоћи (члан 54), примењују се и на пружање бесплатне правне подршке.

(2) Одредбе овог закона о тражиоцу бесплатне правне помоћи (члан 8. став 2), о одбијању пружања бесплатне правне помоћи ако је бесплатна правна помоћ одобрена противно овом закону (члан 21. став 1. тачка 4) и о поступку за остваривање права на бесплатну правну помоћ (чл. 27-38), о бесплатној правној помоћи у прекограничном спору (чл. 44-52), примењују се и на састављање јавнобележничке исправе и посредовање у решавању спорова.

II. РЕГИСТАР ПРУЖАЛАЦА

Члан 16.

(1) Пружаоци се уписују у Регистар пружалаца бесплатне правне помоћи (у даљем тексту: Регистар), у оквиру кога се води посебна евиденција пружалаца бесплатне правне помоћи и евиденција пружалаца бесплатне правне подршке.

(2) Регистар води министарство надлежно за послове правосуђа (у даљем тексту: министарство), као јединствену јавну електронску базу података.

(3) Адвокати који пружају бесплатну правну помоћ уписују се на листу адвоката коју сачињава и министарству доставља Адвокатска комора Србије и саставни је део регистра.

(4) Начин уписа у Регистар и вођење Регистра ближе прописује министар надлежан за послове правосуђа (у даљем тексту: министар).

Предмет регистравања

Члан 17.

(1) У Регистар се уписују подаци о:

- 1) адвокату и јавном бележнику - лично име, адреса канцеларије, број телефона и адреса електронске поште ако постоји;
- 2) посреднику и удружењу - подаци који се уписују у Регистар посредника и Регистар удружења, а о лицу које пружа бесплатну правну помоћ у удружењу - лично име, број телефона и адреса електронске поште ако постоји;
- 3) лицу које пружа бесплатну правну помоћ у служби за правну помоћ јединице локалне самоуправе - лично име, број телефона, адреса електронске поште ако постоји и назив јединице локалне самоуправе;
- 4) лицу које пружа бесплатну правну подршку на правном факултету и о одговорном лицу правног факултета - лично име, број телефона и адреса електронске поште ако постоји, као и назив правног факултета;
- 5) облику бесплатне правне помоћи (члан 6) и облику бесплатне правне подршке (члан 11) коју је пружалац овлашћен да пружа;
- 6) посебној стручној квалификацији пружаоца или лица које пружа бесплатну правну помоћ или бесплатну правну подршку код пружаоца.

(2) На захтев пружаоца, у Регистар се уписују и подаци о посебностима пружања општих правних информација (телефоном, електронском поштом и сл.).

(3) Ако је јединица локалне самоуправе организовала заједничку службу бесплатне правне помоћи са другим пружаоцем, подаци о заједничкој служби уписују се уз податке о сваком пружаоцу.

Промена података

Члан 18.

Промена података који су уписани у Регистар пријављује се министарству у року од 15 дана од дана настанка промене.

Брисање из Регистра

Члан 19.

(1) Министарство брише пружаоца из Регистра, ако је:

- 1) захтевао брисање из Регистра;
- 2) пружалац који је физичко лице преминуо или је избрисан из именика адвоката, именика јавних бележника или Регистра посредника;
- 3) пружалац који је правно лице престао да постоји;
- 4) против пружаоца донето решење о брисању из Регистра због незаконитог спровођења овог закона или решење којим је утврђено несавесно или непрофесионално пружање бесплатне правне помоћи, односно бесплатне правне подршке.

(2) Решење о брисању из Регистра је коначно у управном поступку.

(3) После брисања пружаоца из Регистра, кориснику се одређује други пружалац сагласно овом закону, без новог захтева за одобравање бесплатне правне помоћи од адвоката или за састављање јавнобележничке исправе или посредовање у решавању спорова.

III. ОБАВЕЗЕ ПРУЖАЛАЦА

Савесно и професионално поступање

Члан 20.

- (1) Пружалац је дужан да бесплатну правну помоћ пружа самостално, савесно и професионално и сагласно основаним интересима корисника.
- (2) Пружалац је дужан да благовремено и делотворно пружа бесплатну правну помоћ.
- (3) Пружалац не сме да тражи, нити да од корисника прими накнаду за пружање бесплатне правне помоћи.

Одсуство обавезе пружања бесплатне правне помоћи

Члан 21.

- (1) Пружалац није дужан да пружи бесплатну правну помоћ кориснику:
 - 1) који условљава пружање бесплатне правне помоћи крајњим исходом или успехом у поступку;
 - 2) који се према пружаоцу не понаша у границама закона;
 - 3) ако постоји сукоб интереса између корисника и пружаоца или лица које ради на пружању бесплатне правне помоћи код пружаоца, сагласно закону којим се уређује спречавање сукоба интереса;
 - 4) ако је бесплатна правна помоћ одобрена супротно овом закону.
- (2) Пружалац који одбије пружање бесплатне правне помоћи о томе одмах обавештава корисника и орган који одобрава правну помоћ (члан 27).

Евиденција и редовни извештај

Члан 22.

- (1) Пружалац води евиденцију о пруженој бесплатној правној помоћи, односно бесплатној правној подршци, која садржи лично име сваког корисника коме је пружио бесплатну правну помоћ, односно бесплатну правну подршку и облик пружене бесплатне правне помоћи (члан 6), односно бесплатне правне подршке (члан 11).
- (2) Пружалац о томе подноси министарству редован годишњи извештај до 31. јануара текуће године за претходну годину.
- (3) Начин вођења евиденције прописује министар.

Заштита података

Члан 23.

- (1) Пружалац чува као поверљиве податке до којих је дошао пружањем бесплатне правне помоћи, посебно о кориснику, предмету и поступку.
- (2) Сматра се да пружалац несавесно и непрофесионално поступа ако користи поверљиве податке на сопствену или туђу корист или на штету корисника.
- (3) Подаци о кориснику штите се сагласно закону којим се уређује заштита података о личности.

Организација рада

Члан 24.

- (1) Пружалац самостално организује рад на пружању бесплатне правне помоћи.
- (2) Пружалац омогућава корисницима приступ информацијама о организацији рада на пружању бесплатне правне помоћи.
- (3) Није дозвољено ширење информација у облику огласних порука о томе како је организован рад на пружању бесплатне правне помоћи.

Усвајање кодекса професионалне етике

Члан 25.

Пружаоци бесплатне правне помоћи, изузев адвоката, и пружаоци бесплатне правне подршке дужни су да усвоје кодекс професионалне етике о пружању бесплатне правне помоћи, односно бесплатне правне подршке.

Посебне обавезе државних органа, органа јавне власти и јединице локалне самоуправе

Члан 26.

- (1) Државни органи и други органи јавне власти који одлучују о правима, обавезама или интересима заснованим на закону, дужни су да организују службу бесплатне правне подршке, која пружа опште правне информације у оквиру њихове надлежности. ^[1]
- (2) Подаци о лицима који пружају опште правне информације у државним органима и другим органима јавне власти не уписују се у Регистар (члан 16), а пружање општих правних информација (став 1. овог члана) финансира се из буџета предвиђеног за њихову редовну делатност.
- (3) Јединица локалне самоуправе дужна је да образује службу правне помоћи која пружа бесплатну правну помоћ. ^[1]

IV. ПОСТУПАК ЗА ОСТВАРИВАЊЕ ПРАВА НА БЕСПЛАТНУ ПРАВНУ ПОМОЋ

Захтев за одобравање бесплатне правне помоћи

Члан 27.

- (1) Захтев за одобравање бесплатне правне помоћи подноси се органу општинске управе или градске управе или управе града Београда (у даљем тексту: орган управе), надлежном према месту пребивалишта или боравишта подносиоца захтева или месту пружања бесплатне правне помоћи.
- (2) Захтев се подноси писмено или усмено на записник или електронским путем, у складу са законом.
- (3) Захтев се може поднети и преко законског заступника, пуномоћника или лица које подносилац захтева одреди, с тим што се уз захтев прилаже и доказ о вршењу права законског заступања, односно пуномоћје.
- (4) На захтев за одобравање бесплатне правне помоћи не плаћа се такса.
- (5) На поступање органа у поступку остваривања права на бесплатну правну помоћ примењује се закон којим се уређује општи управни поступак ако овим законом није другачије прописано.

Садржина захтева

Члан 28.

(1) Захтев за одобравање бесплатне правне помоћи садржи:

- 1) лично име, пребивалиште или боравиште подносиоца захтева и број телефона ако постоји;
- 2) опис проблема због кога се тражи бесплатна правна помоћ и документа о описаном проблему, ако подносилац захтева њима располаже.

(2) Подносилац захтева уз захтев може поднети исправу, правноснажну одлуку државног органа или други документ којим се доказује да тражилац бесплатне правне помоћи испуњава услове за остваривање права на бесплатну правну помоћ.

(3) Захтев се подноси на обрасцу чији изглед и ближу садржину прописује министар.

Дозвола за одлучивање о захтевима

Члан 29.

(1) О захтеву за одобравање бесплатне правне помоћи може да одлучује само лице у органу управе које има дозволу за то, и чији рад надзире министарство.

(2) Дозвола се издаје дипломираном правнику који има преко три године радног искуства на пословима правне струке и потврду о успешно завршеној обуци за примену овог закона.

(3) Дозволу издаје министар, на три године.

(4) Организацију и начин спровођења обуке за примену овог закона прописује министар.

Одузимање дозволе

Члан 30.

(1) Министар одузима дозволу, ако лице у органу управе:

- 1) не решава о захтеву за одобравање бесплатне правне помоћи у року одређеном овим законом;
- 2) неоправдано ускраћује тражиоцима право на бесплатну правну помоћ;
- 3) одобрава бесплатну правну помоћ упркос томе што тражилац злоупотребљава право на бесплатну правну помоћ или неко друго право.

(2) Решење о одузимању дозволе је коначно у управном поступку.

Утврђивање чињеница

Члан 31.

(1) Орган управе утврђује да ли подносилац захтева испуњава услове за пружање бесплатне правне помоћи (члан 4), увидом у евиденције којима сам располаже или у документацију која је поднета уз захтев или накнадно достављена.

(2) Орган управе је дужан да по службеној дужности, у складу са законом, начини увид у податке о чињеницама неопходним за одлучивање о којима се води службена евиденција, да их прибавља и обрађује.

Поступање органа управе

Члан 32.

(1) Поступак о захтеву за одобравање бесплатне правне помоћи је хитан.

(2) Орган управе доноси решење о захтеву у року од осам дана од дана пријема захтева, а ако је затражио допунску документацију од подносиоца захтева, у року од осам дана од дана када му је она достављена.

(3) Ако постоји опасност од настанка ненадокнадиве штете по подносиоца захтева или ако би истекао рок у коме он има право на предузимање радње у поступку, орган управе је дужан да донесе решење о захтеву у року од три дана након његовог пријема.

(4) Ако орган управе не донесе решење у року од осам односно три дана од дана пријема захтева, односно достављања допунске документације, сматра се да је захтев одбијен.

(5) Орган управе који тражи од подносиоца захтева допунску документацију дужан је да одреди рок за њено достављање који не може бити краћи од осам дана, чијим истеком се сматра да је подносилац одустао од захтева, ако није доставио тражену документацију.

Одобравање бесплатне правне помоћи

Члан 33.

(1) Ако је захтев основан (чл. 4. и 7), орган управе решењем одобрава бесплатну правну помоћ.

(2) Орган управе у изреци решења упућује подносиоца захтева на пружаоца који је према овом закону уписан у регистар (члан 16. ст. 1. и 3), а према правилима која прописује министар пошто претходно прибави мишљење пружалаца.

(3) Изрека решења садржи и опис проблема због кога је одобрена бесплатна правна помоћ.

(4) Против решења о одобравању бесплатне правне помоћи жалба није дозвољена.

Одбијање захтева и жалба министарству

Члан 34.

(1) Орган управе одбија захтев за одобравање бесплатне правне помоћи ако нису испуњени овим законом одређени услови за пружање бесплатне правне помоћи (члан 4), ако у конкретној правној ствари бесплатна правна помоћ није дозвољена (члан 7) или ако подносилац захтева условљава пружање бесплатне правне помоћи крајњим исходом или успехом у поступку.

(2) Решење о одбијању захтева мора да буде образложено.

(3) Против решења о одбијању захтева може се поднети жалба министарству, у року од осам дана од дана пријема решења, односно у року од осам односно три дана од истека рока после кога се сматра да је захтев одбијен (члан 32. став 4).

(4) Министарство је дужно да о жалби одлучи у року од 15 дана од пријема жалбе.

(5) Решење о жалби је коначно у управном поступку.

Обавеза пријављивања промене стања

Члан 35.

(1) Корисник је дужан да, почев од подношења захтева за одобравање бесплатне правне помоћи до израде коначног обрачуна накнаде за бесплатну правну помоћ, пријави органу управе промене које би могле утицати на укидање решења о одобравању бесплатне правне помоћи, у року од 15 дана од настанка промене.

- (2) Орган управе по службеној дужности укида решење о одобравању бесплатне правне помоћи, ако се после његовог доношења сазна за чињенице које указују на то да коришћење бесплатне правне помоћи није оправдано.
- (3) Против решења о укидању решења о одобравању бесплатне правне помоћи корисник може да поднесе жалбу министарству, у року од осам дана од дана пријема решења.
- (4) Жалба не одлаже извршење решења.
- (5) Решење о жалби је коначно у управном поступку.

Право корисника на притужбу

Члан 36.

- (1) Корисник има право на притужбу министарству, преко органа управе, ако сматра да је пружалац неоправдано одбио пружање одобрене бесплатне правне помоћи, да не пружа бесплатну правну помоћ савесно или професионално, да не поштује његово достојанство или ако тврди да пружалац тражи накнаду за пружање бесплатне правне помоћи.
- (2) Из истих разлога може да се поднесе притужба против пружаоца бесплатне правне подршке.
- (3) Притужба се подноси писмено или усмено на записник или електронским путем у складу са законом, у року од 30 дана од дана сазнања за разлог за притужбу.
- (4) Притужба се може поднети и преко законског заступника или пуномоћника или лица које подносилац притужбе одреди, с тим што се уз притужбу прилаже и доказ о вршењу права законског заступања, односно пуномоћје.
- (5) На притужбу се не плаћа такса.

Садржина притужбе

Члан 37.

- (1) Притужба садржи:
- 1) лично име и пребивалиште или боравиште корисника;
 - 2) означање пружаоца;
 - 3) копију решења о одобравању бесплатне правне помоћи;
 - 4) опис проблема који је настао за време пружања бесплатне правне помоћи.
- (2) Притужба може да садржи и доказе којима се поткрепљују тврдње корисника.

Евиденција и прикупљање података о примени овог закона

Члан 38.

- (1) Орган управе води евиденцију која садржи захтеве за одобравање бесплатне правне помоћи, решења која су донета о захтевима и решења о укидању решења о одобравању бесплатне правне помоћи.
- (2) Начин вођења евиденције прописује министар.
- (3) Копија евиденције органа управе, као и копија евиденције коју води пружалац (члан 22), доставља се министарству, према пропису који доноси министар.

(4) Копије евиденција достављају се министарству ради статистичке обраде података из евиденција и делотворнијег надзора над спровођењем овог закона и над квалитетом пружања бесплатне правне помоћи.

V. ФИНАНСИРАЊЕ БЕСПЛАТНЕ ПРАВНЕ ПОМОЋИ И БЕСПЛАТНЕ ПРАВНЕ ПОДРШКЕ

Накнада за пружање бесплатне правне помоћи

Члан 39.

- (1) Бесплатна правна помоћ коју пружа служба правне помоћи у јединици локалне самоуправе финансира се из буџета јединице локалне самоуправе.
- (2) Кад бесплатну правну помоћ пружају адвокати или кад се саставља јавнобележничка исправа или посредује у решавању спора, јединица локалне самоуправе сноси 50% накнаде за пружање бесплатне правне помоћи или састављање јавнобележничке исправе или посредовање у решавању спора, док 50% накнаде сноси Република Србија, преко министарства.
- (3) Заступање у првостепеном управном поступку не финансира се из буџета Републике Србије, нити буџета јединице локалне самоуправе.
- (4) Бесплатна правна помоћ и бесплатна правна подршка могу да се финансирају из донација и пројектног финансирања.

Тарифа

Члан 40.

Влада, на предлог министра, доноси пропис којим одређује тарифу по којој адвокати пружају бесплатну правну помоћ, и по којој се састављају јавнобележничке исправе и посредује у решавању спорова.

Накнада по тарифи

Члан 41.

- (1) Када се оконча бесплатна правна помоћ коју пружају адвокати, састави јавнобележничка исправа или оконча посредовање у решавању спора, пружалац подноси органу управе на оверу: захтев за плаћање накнаде за пружену бесплатну правну помоћ, састављање јавнобележничке исправе или посредовање у решавању спора, доказе о пруженој бесплатној правној помоћи, састављеној јавнобележничкој исправи или посредовању у решавању спора у конкретној правној ствари, као и коначни обрачун накнаде.
- (2) Када Република Србија и јединица локалне самоуправе заједнички сnose накнаду за бесплатну правну помоћ коју пружају адвокати, за састављање јавнобележничке исправе и посредовање у решавању спора (члан 39. став 2), јединица локалне самоуправе исплаћује пружаоцу целокупну накнаду и доставља министарству захтев за исплату 50% исплаћене накнаде, као и оверени коначни обрачун накнаде за пружену бесплатну правну помоћ, састављање јавнобележничке исправе или посредовање у решавању спора.
- (3) Поступак плаћања накнаде за бесплатну правну помоћ коју пружају адвокати и за састављање јавнобележничке исправе или посредовање у решавању спора прописује министар, пошто претходно прибави мишљење пружалаца.

Пројектно финансирање из јавних прихода

Члан 42.

(1) Средства која су намењена пројектном финансирању бесплатне правне помоћи или бесплатне правне подршке, која се обезбеђују из јавних прихода, могу се пренети само пружаоцу који је према овом закону уписан у регистар (члан 16. ст. 1. и 3), и адвокатским коморама.

(2) Ради пројектног финансирања расписује се јавни позив, односно јавни конкурс.

Враћање примљених средстава

Члан 43.

(1) Република Србија има право да од корисника захтева враћање средстава која су исплаћена за правну помоћ коју су пружили адвокати, за састављање јавнобележничке исправе или посредовање у решавању спора:

- 1) ако је коришћење бесплатне правне помоћи коју су пружили адвокати, састављање јавнобележничке исправе или посредовање у решавању спора остварено на основу нетачних или неистинитих података;
- 2) ако корисник није пријавио промену стања, а она је могла да изазове укидање решења о бесплатној правној помоћи, односно о састављању јавнобележничке исправе или посредовању у решавању спорова (члан 35. став 1);
- 3) ако је у надзору над спровођењем овог закона (члан 53) утврђена злоупотреба права корисника на бесплатну правну помоћ коју пружају адвокати, на састављање јавнобележничке исправе или посредовање у решавању спорова;
- 4) ако је право на новчану социјалну помоћ или дечији додатак престало због исхода поступка у коме су адвокати пружили бесплатну правну помоћ.

(2) Ако је у поступку одлучено у корист корисника и орган који је водио поступак је одлучио да трошкове поступка накнади супротна странка, адвокат и посредник су, пошто наплате трошкове поступка, дужни да врате новчана средства која су им исплаћена за пружену бесплатну правну помоћ или посредовање у решавању спора, изузев ако наплата трошкова није могућа.

(3) Пружаоци су дужни да се брину о накнади и наплати трошкова поступка према правилима струке и с пажњом доброг стручњака.

(4) На средствима која су корисник и пружалац дужни да врате (ст. 1. и 2. овог члана), установљава се заложно право Републике Србије, према правилима о залози на потраживањима, у висини накнаде исплаћене за бесплатну правну помоћ коју је пружио адвокат, за састављање јавнобележничке исправе или посредовање у решавању спора.

(5) Република Србија је дужна да 50% од средстава која су враћена за бесплатну правну помоћ коју су пружили адвокати, за састављање јавнобележничке исправе или посредовање у решавању спора одмах уплати јединици локалне самоуправе, из буџетског раздела министарства надлежног за послове правосуђа.

(6) Начин на који се враћају примљена новчана средства и поступак њиховог враћања ближе прописује министар, пошто претходно прибави мишљење пружалаца.

(7) Одредбе овог члана сходно се примењују и на бесплатну правну помоћ коју је пружила служба правне помоћи у јединици локалне самоуправе и која је, сходно томе, финансирана из буџета јединице локалне самоуправе.

VI. БЕСПЛАТНА ПРАВНА ПОМОЋ У ПРЕКОГРАНИЧНОМ СПОРУ

Општа одредба

Члан 44. ^[1]

Бесплатна правна помоћ у прекограничним споровима пружа се сагласно одредбама ове главе закона и Директиви 2003/8/ЕУ о побољшању приступа правди у прекограничним споровима кроз утврђивање минималних заједничких правила, у вези са правном помоћи у таквим споровима (СЛ Л 225, 31.8.2005).

Прекогранични спор

Члан 45. ^[1]

(1) Прекогранични спор, у смислу овог закона, јесте спор у коме подносилац захтева за одобравање бесплатне правне помоћи има пребивалиште или боравиште у држави чланици Европске уније која истовремено није она држава чланица Европске уније у којој поступа суд или у којој се захтева извршење судске одлуке.

(2) Бесплатна правна помоћ у прекограничном спору одобрава се у грађанским и привредним стварима, за саветовање пре почетка поступка с циљем постизања вансудског поравнања, за покретање поступка пред судом, за заступање пред судом, за посредовање у решавању спорова и извршење јавних исправа.

(3) Одредбе о правној помоћи у прекограничном спору не примењују се у пореским, царинским и другим управним поступцима.

(4) Постојање прекограничног спора утврђује се према времену када је поднет захтев за одобравање бесплатне правне помоћи у прекограничном спору.

(5) Одредбе о прекограничном спору не примењују се на Краљевину Данску.

Одобравање бесплатне правне помоћи

Члан 46. ^[1]

(1) Бесплатна правна помоћ у прекограничном спору одобрава се ако подносилац захтева испуни услове који су одређени овим законом (члан 4).

(2) Изузетно, бесплатна правна помоћ може се одобрити и подносиоцу захтева који не испуњава услове који су одређени овим законом (члан 4), ако докаже да није у могућности да плати трошкове поступка због разлике у трошковима живота између државе чланице Европске уније у којој има пребивалиште или боравиште и трошкова живота у Републици Србији.

(3) У поступку који настане по захтеву за одобравање бесплатне правне помоћи у прекограничном спору не плаћа се такса.

Подношење захтева за одобравање бесплатне правне помоћи у прекограничним споровима у Републици Србији

Члан 47. ^[1]

(1) Лице које има пребивалиште или боравиште у другој држави чланици Европске уније, а потребна му је бесплатна правна помоћ у прекограничном спору пред судом у Републици Србији, подноси захтев за одобравање бесплатне правне помоћи у прекограничном спору министарству (орган пријема).

(2) Захтев подноси тражилац или надлежни орган државе чланице Европске уније у којој он има пребивалиште или боравиште (орган отпреме).

(3) За одређивање пребивалишта или боравишта тражиоца меродавно је право државе у којој тражилац има пребивалиште или боравиште.

Одлучивање о захтеву

Члан 48. ^[1]

(1) Обрасци и исправе прилажу се министарству преведени на српски језик, а ако нису преведени, министарство одбија захтев за одобравање бесплатне правне помоћи у прекограничним споровима.

(2) Министарство одбија захтев и ако се бесплатна правна помоћ захтева у спору који није прекогранични спор или ако тражилац нема право на бесплатну правну помоћ у прекограничном спору.

(3) У изреци решења о одобравању бесплатне правне помоћи у прекограничним споровима министарство упућује подносиоца захтева на пружаоца који је према овом закону уписан у регистар (члан 16. ст. 1. и 3).

(4) Решење министарства је коначно у управном поступку.

Врсте трошкова које обухвата бесплатна правна помоћ у прекограничним споровима

Члан 49. ^[1]

Бесплатна правна помоћ у прекограничним споровима која је одобрена у Републици Србији обухвата следеће трошкове, директно повезане са прекограничним споровима:

1) превођење;

2) превођење исправа које захтева суд или надлежни орган, а које корисник подноси ради решавања конкретног предмета;

3) путне трошкове које сноси корисник ако суд или закон Републике Србије захтева да лица која су задужена за представљање његовог случаја буду присутна пред судом, а суд одлучи да се она не могу саслушати на други суду прихватљив начин.

Подношење захтева за бесплатну правну помоћ у прекограничним споровима у другој држави чланици Европске уније

Члан 50. ^[1]

(1) Лице које има пребивалиште или боравиште у Републици Србији, а потребна му је бесплатна правна помоћ у прекограничном спору пред судом друге државе чланице Европске уније, подноси министарству захтев за одобравање бесплатне правне помоћи у прекограничном спору.

(2) Ако се бесплатна правна помоћ захтева у спору који није прекогранични или ако подносилац захтева нема право на бесплатну правну помоћ у прекограничном спору, министарство решењем одбија захтев.

(3) Решење министарства је коначно у управном поступку.

(4) Ако министарство не одбије захтев, преводи захтев и исправе које је тражилац приложио на службени језик или један од службених језика друге државе чланице Европске уније и надлежног органа пријема и прослеђује их надлежном органу друге државе чланице Европске уније у којој поступа суд или у којој се захтева извршење судске одлуке (орган пријема), у року од 15 дана од пријема захтева.

(5) Ако друга држава чланица Европске уније не одобри бесплатну правну помоћ у прекограничном спору, подносилац захтева дужан је да министарству накнади трошкове превођења.

(6) Изузетно, подносилац захтева може захтев да непосредно поднесе органу који је надлежан за примање захтева у држави чланици Европске уније у којој поступа суд или у којој треба извршити судску одлуку (орган пријема).

Врсте трошкова које подмирује Република Србија

Члан 51. ^[1]

Ако подносилац захтева има пребивалиште или боравиште у Републици Србији, бесплатна правна помоћ њему се пружа у Републици Србији за накнаду:

- 1) трошкова везаних за помоћ адвоката или другог лица које је законом овлашћено за правно саветовање, а који су настали у држави чланици Европске уније у којој поступа суд, до пријема захтева за одобравање бесплатне правне помоћи у прекограничном спору у другој држави чланици Европске уније, у складу са одредбама Директиве из члана 44. овог закона;
- 2) трошкова превођења захтева за одобравање бесплатне правне помоћи у прекограничним споровима и исправа које се достављају органима друге државе чланице Европске уније.

Обрасци захтева

Члан 52. ^[1]

Захтеви из чл. 47. и 50. овог закона подносе се на обрасцима прописаним Одлуком Комисије 2004/844/ЕК од 9. новембра 2004. године о увођењу обрасца захтева за правну помоћ у оквиру Директиве 2003/8/ЕУ о побољшању приступа правди у прекограничним споровима кроз утврђивање минималних заједничких правила у вези са правном помоћи у таквим споровима (СЛ Л 365, 10.12.2004.) и Одлуком Комисије 2005/630 /ЕК од 26. августа 2005. године о увођењу обрасца за отпремање захтева за правну помоћ према Директиви 2003/8/ЕУ о побољшању приступа правди у прекограничним споровима кроз утврђивање минималних заједничких правила у вези са правном помоћи у таквим споровима (СЛ Л 225, 31.8.2005).

VII. НАДЗОР И КОНТРОЛА КВАЛИТЕТА

Надзор над спровођењем овог закона

Члан 53.

(1) Надзор над спровођењем овог закона врши министарство по службеној дужности или по притужби корисника.

(2) При вршењу надзора, министарство може од пружаоца захтевати ванредне извештаје о његовом раду за период у коме је пружалац дужан да чува податке сагласно закону и податке о раду пружаоца, упозорити пружаоца на уочене неправилности и одредити му мере и рок за отклањање неправилности.

(3) Пружалац може да се у року од осам дана од дана пријема упозорења изјасни на упозорење министарства. Ако министарство сматра да изјашњење није основано, одређује пружаоцу нови рок за отклањање неправилности.

(4) Ако неправилности не буду отклоњене у року који је одредило министарство, министарство доноси решење о брисању пружаоца из Регистра.

(5) Министарство на својој интернет страници објављује редован годишњи извештај о надзору над спровођењем овог закона до 31. марта текуће године за претходну годину.

Контрола квалитета пружања бесплатне правне помоћи

Члан 54.

(1) Контрола квалитета пружања бесплатне правне помоћи је контрола у којој се испитује да ли пружалац савесно и професионално пружа бесплатну правну помоћ.

(2) Поступак контроле квалитета пружања бесплатне правне помоћи покреће се предлогом министарства:

- 1) кад у надзору над спровођењем овог закона уочи да постоји сумња о томе да ли пружалац савесно и професионално пружа бесплатну правну помоћ;
- 2) поводом притужбе корисника или органа пред којим се води поступак.

Надлежност за спровођење поступка контроле квалитета

Члан 55.

(1) Министарство доставља предлог за покретање поступка контроле квалитета пружања бесплатне правне помоћи органима који су надлежни за вођење тог поступка.

(2) Ако је пружалац адвокат односно јавни бележник, за вођење поступка контроле квалитета и утврђивање одговорности надлежни су Адвокатска комора Србије односно Јавнобележничка комора, ако је пружалац служба правне помоћи у јединици локалне самоуправе - орган који се одређује према закону којим се уређује локална самоуправа, а ако је пружалац посредник - надлежно је министарство.

(3) Ако је пружалац удружење или правни факултет, за вођење поступка контроле квалитета и утврђивање њихове одговорности надлежна је заједничка комисија за контролу квалитета, коју споразумно бирају Адвокатска комора Србије, представници удружења, односно правних факултета, и која има пет чланова: два из реда адвоката, један представник удружења, један представник правних факултета и један представник министарства.

Поступак контроле квалитета

Члан 56.

(1) Ако је предлог министарства поднет на основу притужбе корисника или органа пред којим се води поступак, надлежном органу се уз предлог доставља и притужба.

(2) Орган који је надлежан за вођење поступка контроле квалитета води поступак сагласно закону и другим актима и доставља одлуку министарству.

(3) Ако надлежни орган у поступку контроле квалитета пружања бесплатне правне помоћи утврди да постоји несавесно или непрофесионално пружање бесплатне правне помоћи или бесплатне правне подршке, о томе доноси решење које доставља министарству.

(4) На основу решења из става 3. овог члана, министарство доноси решење о брисању из Регистра.

Савет за праћење система бесплатне правне помоћи и бесплатне правне подршке

Члан 57.

(1) Ради праћења и побољшања пружања бесплатне правне помоћи и бесплатне правне подршке у Републици Србији, Влада, одлуком, оснива Савет за праћење система бесплатне правне помоћи и бесплатне правне подршке као радно тело Владе, сагласно закону којим се уређује организација и начин рада Владе.

(2) Одлуком Владе уређује се задатак и састав Савета за праћење система бесплатне правне помоћи и бесплатне правне подршке, као и друга питања значајна за његов рад.

(3) У саставу савета заступљени су и представници пружалаца.

VIII. КАЗНЕНЕ ОДРЕДБЕ

Прекршаји

Члан 58.

(1) Новчаном казном од 50.000 до 500.000 динара казниће се правно лице - пружалац ако:

- 1) пружа бесплатну правну помоћ или бесплатну правну подршку супротно члану 7, у случајевима када се бесплатна правна помоћ финансира из буџета Републике Србије или јединице локалне самоуправе;
- 2) пружа бесплатну правну помоћ или бесплатну правну подршку без уписа у Регистар (члан 16. став 1);
- 3) не пријави промену података уписаних у Регистар (члан 18);
- 4) тражи или прима накнаду за пружање бесплатне правне помоћи или бесплатне правне подршке од корисника (члан 20. став 3);
- 5) не води евиденцију о пруженој бесплатној правној помоћи или бесплатној правној подршци (члан 22. став 1);
- 6) не чува поверљивост података до којих је дошао у току пружања бесплатне правне помоћи или бесплатне правне подршке (члан 23. став 1);
- 7) не врати примљена средства (члан 43).

(2) За прекршај из става 1. овог члана казниће се одговорно лице у правном лицу, односно јединици локалне самоуправе новчаном казном од 5.000 до 100.000 динара.

(3) За прекршај из става 1. овог члана казниће се физичко лице - пружалац, новчаном казном од 5.000 до 100.000 динара.

(4) Новчаном казном од 5.000 до 100.000 динара казниће се за прекршај руководиоца државног органа или органа јавне власти који не организује службу бесплатне правне подршке, односно руководиоца јединице локалне самоуправе који не образује службу правне помоћи (члан 26. ст. 1. и 3).

IX. ЗАВРШНЕ ОДРЕДБЕ

Рок за доношење подзаконских аката

Члан 59.

Прописи одређени овим законом донеће се у року од шест месеци од дана ступања на снагу овог закона.

Рок за организовање и образовање службе бесплатне правне подршке и службе правне помоћи

Члан 60.

Државни органи, органи јавне власти и јединице локалне самоуправе из члана 26. ст. 1. и 3. овог закона организоваће пружање бесплатне правне подршке, односно образоваће службу правне помоћи у року од 12 месеци од дана ступања на снагу овог закона.

Ступање закона на снагу и почетак примене

Члан 61.

Овај закон ступа на снагу осмог дана од дана објављивања у "Службеном гласнику Републике Србије", а примењује се од 1. октобра 2019. године, изузев одредаба чл. 44. до 52. које почињу да се примењују од дана приступања Републике Србије Европској унији.

НАПОМЕНА ЕКСПЕРТ-а:

[¹] Сходно члану 60, државни органи, органи јавне власти и јединице локалне самоуправе из члана 26. ст. 1. и 3. овог закона организоваће пружање бесплатне правне подршке, односно образоваће службу правне помоћи у року од 12 месеци од дана ступања на снагу овог закона односно најкасније до 21. новембра 2019. године.

[¹] НАПОМЕНА О ПРИМЕНИ:

Одредбе чл. 44. до 52. почињу да се примењују од дана приступања Републике Србије Европској унији.

© Cekos In, Beograd, www.cekos.rs